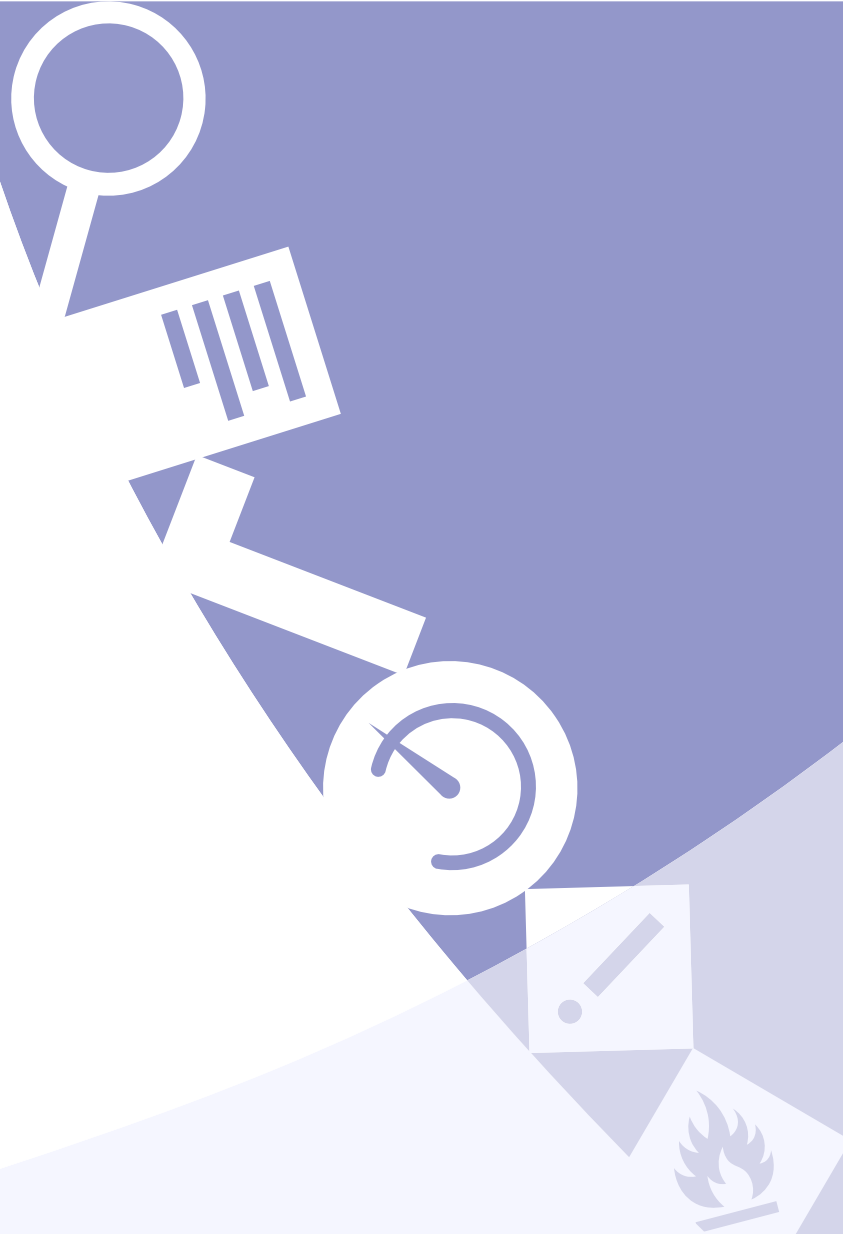

Työn riskien arvioinnin perusteet

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Työn riskien arviointi askel askeleelta	5
Työpaikan vaarojen kolmivaiheinen selvitysprosessi	9
Riskinarvioinnin sudenkuoppia	10
Lähdeluettelo ja lisälukemista	

Johdanto

Jokaisessa työssä on omat vaaransa, jotka voivat olosuhteiden täytyessä johtaa vakaviinkin tapaturmiin. Työnantajan vastuihin kuuluu tunnistaa työstä aiheutuvat vaarat ja hallita niistä syntyvät riskit.

Työnantajan vastuulla on tunnistaa, poistaa, vähentää ja ilmoittaa työntekijöille niistä vaaroista, joille he altistuvat työssään.

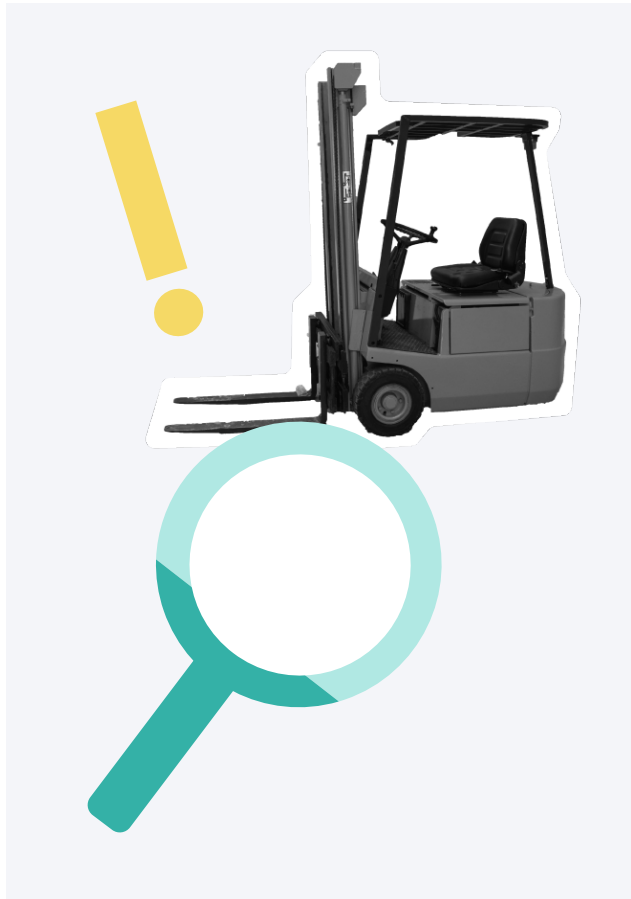
Riskit vaihtelevat työpaikoittain. Rakennustyömailla osan niistä tunnistaa helposti (mm. melu, korkealla työskentely, puuttuvat tai väärät henkilönsuojaimet...) kun taas toimistoympäristössä ne jäävät usein huomioimatta (mm. työergonomia, psykososiaalinen kuormitus, kompastumiset ja liukastumiset ja ikääntymiseen liittyvät riskitekijät.)

Miten näitä riskejä on huomioitu sinun työpaikallasi?

- Esiintyykö työpisteessä työergonomiaan tai fyysiseen rasitukseen (esim. silmien rasitus) liittyviä riskejä?
- Onko psykososiaaliseen kuormitukseen ja henkilöstön jaksamiseen liittyviä riskejä arvioitu?
- Onko ikääntymiseen liittyvät riskitekijät huomioitu?

**Työntekoon liittyviä riskejä esiintyy kaikilla työpaikoilla erilaisissa muodoissa.
Riskien arviointi ja niiden minimointi kuuluu työnantajan lakisääteisiin
velvoitteisiin toimialasta ja henkilöstömäärästä riippumatta.**

Mitä tarkoitetaan riskien arvioinnilla?

“Riskin arviointi on laaja-alaista ja järjestelmällistä vaarojen ja terveyshaittojen tunnistamista ja niiden merkityksen arvioimista työntekijän turvallisuudelle ja terveydelle. Riskien arvioinnin tavoitteena on työn turvallisuuden parantaminen.”¹

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusviraston mukaan (EU-OSHA) riskinarvioinnista pitää ilmetä:

- Mitkä riskitekijät ovat
- Onko riskitekijän poistaminen mahdollista?
- (Jos riskin poistaminen ei ole mahdollista) Onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty, jotta riski olisi riittävässä hallinnassa?

Miksi riskien arviointeja tehdään?

Suomen työturvallisuuslain 10 §:

“Työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvítettävä ja tunnistettava työstä, työajoista, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, jos niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle.”²

Työstä aiheutuvat vaarat pitää tunnistaa ja niistä

syntyvät riskit arvioida ja minimoida.

Mitä tarkoitetaan riskien hallinnalla?

Riskien hallinta tarkoittaa systemaattista toimintaa riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja pienentämiseksi.¹

Työn riskien arviointi pitää aina johtaa käytännön hallintatoimenpiteisiin mikäli riskejä ilmenee arvioinnin yhteydessä – pelkkä vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi ei riitä.

Työnantajan on hallittava työntekoon liittyviä riskejä työntekijän turvallisuuden ja terveyden takaamiseksi.

Työn riskien arviointi askel askeleelta

Kokonaisuudessaan työn riskien arviointi sisältää neljä vaihetta:

- 1) Suunnittelu**
- 2) Vaarojen tunnistus ja terveydellisen merkityksen arviointi**
- 3) Toimenpiteet**
- 4) Jatkuva seuranta**

1. Suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa selvitetään arvioitavat kohteet ja tarvittavat resurssit sekä laaditaan aikataulut ja valitaan menetelmät riskinarviointiin.

Tässä kohtaa kannattaa tarkistaa aikaisemmin tehdyt riskinarvioinnit ja työterveyshuollon työpaikkaselvitys.

Koko työpaikkaa koskeva riskinarviointi on syytä aloittaa yleisellä tarkastelulla, jossa pyritään löytämään toimintaa uhkaavat vaaratekijät. Samalla on hyvä selvittää työpaikan riskialttiimmat työtehtävät ja -vaiheet. Tarkempi riskien arviointi kannattaakin aloittaa juuri näistä työtehtävistä.

Ennen vaaratekijöiden tunnistamista määritellään millaisissa osissa riskien arviointi suoritetaan.

Riskien arvioinnin kohteet voidaan myös jakaa pienempiin kokonaisuuksiin, esimerkiksi jos arviointi tehdään suuresta hallista jossa monia töitä tehdään samanaikaisesti.

Ryhmätyömalli on usein käytetty ja toimiva menetelmä. Arviointiryhmä koostuu yleensä kyseisen työn hyvin tuntevista tekijöistä ja esihenkilöstä. Apuna voi myös käyttää työsuojeluhenkilöstöä ja työterveyshuollon edustajia.

2. Vaarojen tunnistus ja terveydellisen merkityksen arviointi

Vaarojen tunnistaminen ja niiden riskien arviointi on tärkeä vaihe koko arvioinnin onnistumisen kannalta. Ongelmasta on annettava tarkka kuvaus, minkä jälkeen tehdään ehdotuksia toimenpiteistä.

Tärkeää on muistaa myös harvoin tehtävät työt ja poikkeustilanteet.

Mieti kaikkia mahdollisuuksia:

“Mikä on pahinta, mitä tässä voisi tapahtua?”

Ihminen on usein suurin tuntematon tekijä.

Muutama virheellinen olettaus ihmisen käyttäytymisestä:

- Ihminen ei tee virheitä
- Ihminen toimii aina suunnitelmien mukaan
- Ihminen ymmärtää kaikki suunnittelijan ajatukset ja tarkoitukset
- Mitään yllättävää ei tapahdu

Riskitason arvottamiseen käytetään yleensä riskimatriisia (seuraavalla sivulla.)

RISKITASON ARVOTTAMINEN

Riskimatriisia käytetään usein riskitason arvottamiseen. Matriisia voi mukauttaa tarvekohtaisesti, mutta Suomessa yleisimpiä matriiseja ovat 3x3 (kuvassa oikealla) ja 5x5 -matriisit.

Riskimatriisilla arvioidaan riskin suuruus tai riskipiste, joka koostuu kahdesta tekijästä:

- Mahdollisten terveyden menetysten vakavuudesta
- Siitä, miten epätodennäköisiä terveyden menetykset ovat (miten hyvin vaara on hallinnassa).

Mitä vakavammat mahdolliset terveyshaitat ja mitä enemmän puutteita vaaran hallinnassa, sitä suurempi riskipisteen arvo.

Vaaran tai ongelman hallinta / esiintyminen	Mahdollisten seurausten potentiaalinen vakavuus		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Asia riittävästi hallinnassa / ongelmia ei ole esiintynyt	0 Merkityksetön riski	1 Vähäinen riski	2 Hallittu vakava riski
Hallinnassa jonkin verran parannettavaa / ongelmia on esiintynyt	2 Pieni riski	3 Kohtalainen riski	4 Suuri riski
Hallinnassa paljon parannettavaa / ongelmia esiintyy usein	3 Kohtalainen riski	4 Suuri riski	5 Sietämätön riski

Seurausten potentiaalisella vakavuudella tarkoitetaan pahinta mahdollista kyseisen vaaran tai kuormitustekijän aiheuttamaa vammaa tai sairautta.

Vähäisiin potentiaalsiin vakavuuksiin luokitellaan muun muassa:

- Pintavammat
- Ruhjeet ja roskat silmässä
- Pienet viillot

Haitallisiin potentiaalsiin vakavuuksiin luokitellaan muun muassa:

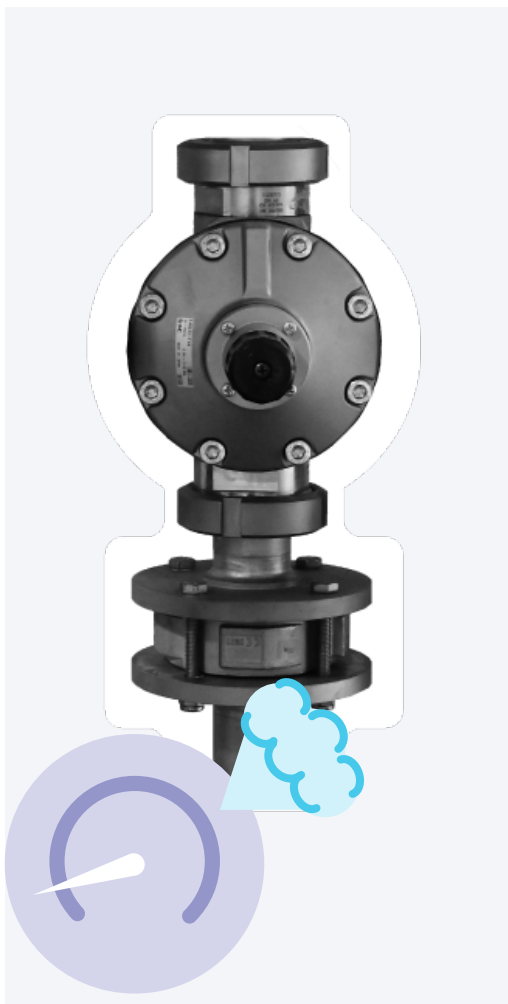
- Venähdykset
- Murtumat
- Heikentynyt ilmapiiri
- Sairauspoissaolot

Vakaviin potentiaalsiin vakavuuksiin luokitellaan muun muassa:

- Hengen menettämisen vaara
- Uupumus
- Konfliktit
- Suurpalot
- Estynyt hätäpoistuminen
- Vakava tuki- tai liikuntaelinsairaus

Kun hallinnassa on paljon parannettavaa, ongelmia esiintyy usein ja seurausten potentiaalinen vakavuus on suuri, myös riskipiste on suurimmillaan.

Silloin kannattaa heti käynnistää parannustoimenpiteet ja keskeyttää työt kunnes korjaukset on tehty.

3. Toimenpiteet

Toimenpiteet pitää priorisoida siten, että vakavimpien riskien toimenpiteet toteutetaan ensin. Toimenpiteiden kustannukset ja tehokkuus kannattaa myös arvioida.

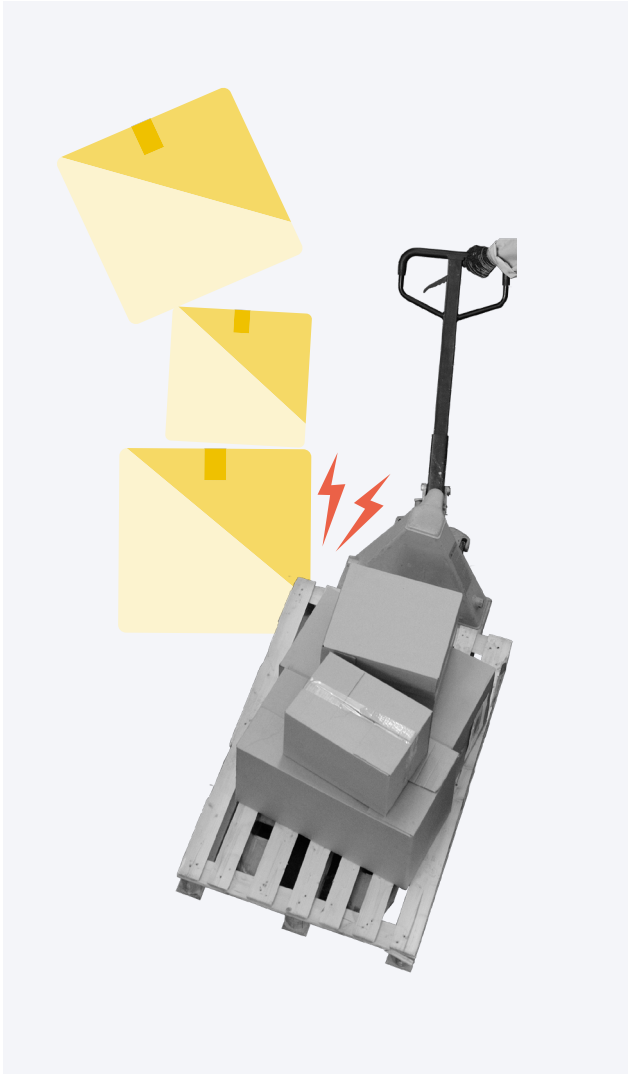

Yllä oleva kaava näyttää toimenpiteet tehokkaimmasta vähiten toimivaan. Ensin pitää aina miettiä voidaanko vaara poistaa. Henkilönsuojainten käyttöä tulee harkita vasta siinä tilanteessa, kun muita toimenpiteitä ei voitu toteuttaa tai jos jäännösriski on koettu liian korkeaksi tehtyjen toimenpiteiden jälkeen.

Selkeämmät ja realistisemmat toimenpiteet toteutetaan nopeammin ja todennäköisemmin. Jos suunniteltua toimenpidettä ei voida toteuttaa, se saattaa pahimmassa tapauksessa johtaa työntekijöiden välinpitämättömyyteen riskinarviointeja ja työturvallisuutta kohtaan.

Nopeasti ja näkyvästi toteutetut toimenpiteet voivat sen sijaan johtaa positiiviseen ja koko organisaation turvallisuuskulttuuria kehittäväan kierteeseen.

‘Älkää ottako liikaa toimenpiteitä koska silloin ne jäävät helposti roikkumaan. Parempi tehdä säännöllisesti ja koko ajan vähän.’
- Tommi Toponen,
työturvallisuusasiantuntija

4. Jatkuva seuranta

Tehtyjen toimenpiteiden riittävyys ja tehokkuus selvitetään jatkuvalla seurannalla.

Seurannan pitää olla juurikin jatkuvaa, sillä harvoin toimet jäävät automaattisesti käytäntöön. Uutta ohjeistusta noudatetaan hyvin alussa mutta kuukauden tai kahden jälkeen ohjeet ovat saattaneet unohtua.

Näissä tapauksissa ollaan turvallisuustason kannalta taas nolatilanteessa. Onnistuneen riskinarvioinnin on siis aina johdettava toimenpiteisiin, joiden käytännön toteutusta on seurattava, jotta voitaisiin todeta, että riskejä on pienennetty ja turvallisuustasoa nostettu.

Mikäli yksikin vaihe puuttuu, tehdään puutteellisesti tai jää kokonaan tekemättä, on hyvin mahdollista, että riskienhallinta työpaikalla ei ole tarpeeksi hyvällä tasolla.

Riskinarviointi on elävä asiakirja, jota pitää päivittää olosuhteiden muuttuessa. Esimerkiksi:

- Uusi hankinta...
- Uusi rakennus...
- Uudet työjärjestelyt...
- Uudet työvaiheet...

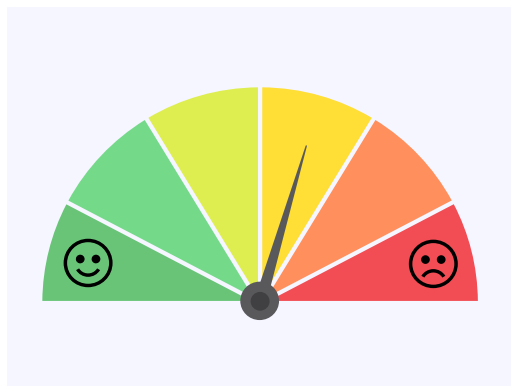
... voivat edellyttää tehtyjen riskinarviointien päivittämistä.

Riskinarvioinnit kannattaa myös tarkistaa tapaturman tai vaaratilanteen sattuessa.

Lopuksi on muistettava, että kaiken on oltava kirjallisena tallennettuna ja työntekijöiden nähtävillä. Erään työsuojelujuristin mukaan:

“Mitä ei ole dokumentoitu, sitä ei ole tehty.”

Työpaikan vaarojen kolmivaiheinen selvitysprosessi

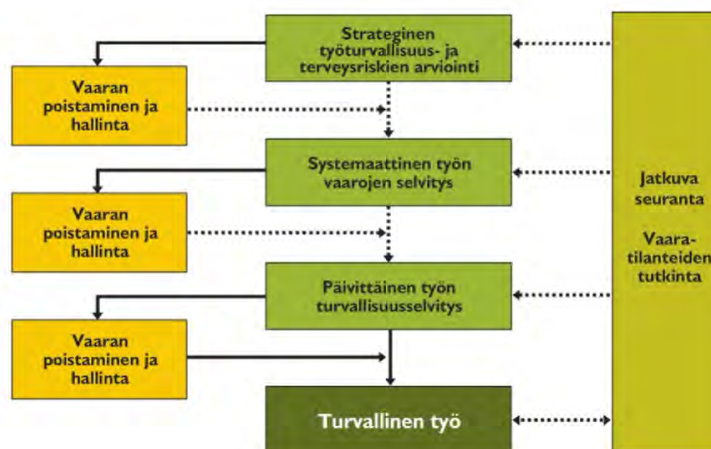

Riskien arvioinnista ja niiden hallinnasta saa mahdollisimman hyvän jalkauttamalla kolmivaiheisen toimintatavan organisaation kolmelle tasolle.

Johdon tasolla tarkastetaan strategisia työturvallisuus- ja terveystriskejä. Mitkä vaarat voisivat aiheuttaa suurimmat haitat työntekijöiden terveydelle ja miten näitä haittoja torjutaan?

Osasto- ja työyksikkötasolla tehdään systemaattinen kaikkien töiden riskien arviointi lain edellyttämällä tavalla. Todettujen vaarojen torjunnassa ovat käytettävissä johdon edellä tekemät linjaukset.

Kolmas työn riskinarvioinnin taso on **jokaisen työntekijän/työryhmän** päivittäinen oman työnsä turvallisuuden selvittäminen ennen aloittamista. Tämä on erittäin tärkeää, kun työskennellään nopeasti muuttuvissa olosuhteissa.

Riskinarvioinnin sudenkuoppia

Työn vaarojen selvittäminen ja niiden riskien arviointi on monimuotoinen prosessi. Siksi onnistunut riskinarviointi ei ole itsestäänselvyys ja haasteisiin voi väliajoin törmätä.

Alla listaus yleisimmistä sudenkuopista, joita kohtaa riskinarvioiteja tehdessä:

- Johdon strateginen riskien arviointi jää tekemättä ja johto saa vain epäluotettavaa sirpaletietoa yksittäisten töiden riskeistä ja satoja kohtia sisältävän ehdotuksen toimenpiteistä; kokonaiskuvaa ei muodostu tai se on vääristynyt
- Esihenkilöt/työntekijät eivät osallistu arviointiin
- Työpaikkasokeuden takia ei tunnisteta vaaraa
- Toimenpidelista on pitkä, tekeminen tukehtuu
- Harvoin toistuva työt ja tilanteet unohdetaan arvioida
- Riskien vakavuus aliarvioidaan
- Toimenpiteet ovat tehottomia käytännössä, ohjeet jäävät teoriatasolle (esim. “ole varovainen”)
- Tuloksia ei hyödynnetä esim. työnopastuksessa
- Vakavaan vaaraan ei puututa, koska se arvioidaan epätodennäköiseksi.
- Helposti toteuttavat, pienen riskipisteen saaneet asiat jäävät tekemättä, vaikka niillä voi olla suuri merkitys työn sujuvuudelle ja tyytyväisyydelle.³

Description

Energy consumption

Local environmental disaster / issue

EcoOnline työkalut avuksi

Systemaattiseen ja tehokkaaseen riskien arviointiin ja hallintaan on hyvä olla apuväline, joka automatisoi, digitalisoi ja nopeuttaa koko prosessia. Kaikkea ei tarvitse tehdä itse.

Riskinarviointi -moduulimme pitää kädestä kiinni koko arvioinnin ajan ja varmistaa, että kaikki riskinarvioinnit tehdään samalla tavalla mitään osa-aluetta unohtamatta. Riskinarvionteja on helppo luoda, päivittää ja jakaa työntekijöille.

Kattavat tilastot, raportit ja mittarit helpottavat riskinarviointien ja toimenpiteiden seurantaa ja tehostavat siten riskien hallintaa.

Riskikartoitus -moduulimme tarjoaa erilaisia valmiita tarkastuslistoja tarkastuksiin ja riskikartoitukseen. Muutama esimerkki valmiista tarkastuslistoista:

- Kemikaaliturvallisuuden tarkastuslista
- Putoamissuojauksen tarkastuslista
- Paloturvallisuuden tarkastuslista
- Yleisen teollisuuden turvallisuuden tarkastuslista

Asiantuntijamme esittelevät mielellään myös näitä moduuleja etäpalaverin kautta. Varaa tapaaminen, niin saat räätälöidyn esittelyn ratkaisuistamme riskien arviointiin.

Esittely ei sido sinua mihinkään.

Lähdeluettelo

- (1) Työsuojeluhallinto (2013). Riskin arviointi. https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/2426906/Riskinarviointi_TSO_14_2013.pdf/9bfd-87ed-88be-47cb-8611-d8b4ac99b6a1
- (2) Työturvallisuuslaki 2002/738 10 §. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L2P10>
- (3) Laitinen, H; Vuorinen, M; Simola, A (2021) Työturvallisuuden ja -terveyden johtaminen. Tietosanoma.

Lisälukemista ja -katsomista

- EcoOnlinen webinaari [Näin onnistut riskinarvioinnissa](#)
- EcoOnlinen artikkeli [5 käytännön askelta uudenlaiseen turvallisuuskulttuuriin](#)
- EcoOnlinen artikkeli [5 vinkkiä henkilöstön sitouttamiseksi työturvallisuuteen](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Henkilönsuojaimet: monesti välttämätön paha tapaturmien ja ammattitautien torjumisessa](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Juurisyyanalyysi: Miksi, milloin ja miten?](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Kaikki mitä sinun pitää tietää turvallisuushavainnoista](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Mikä on turvallisuuskävely?](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Läheltä piti -tilanteiden raportointi - uusi näkökulma tuttuun haasteeseen](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Mikä on TR-mittari?](#)
- EcoOnlinen artikkeli [Kuinka työnantaja hyötyy työturvallisuuden parantamisesta](#)